

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Географічний факультет
Кафедра геодезії та картографії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана

навчальної роботи Володимир ПАСЬКО

«29»

08

2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
“КАРТОГРАФІЧНА ТОПОНІМІКА”

для студентів першого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 10 “Природничі науки”
спеціальності 103 “Науки про Землю”
освітньої програми “Картографія та географічні інформаційні системи”

Вид дисципліни – вибіркова
блок дисциплін «Картографія» (ВБ 2 01.03)

Форма навчання – денна

Навчальний рік – 2023/2024

Семестр – 3

Кількість кредитів ЄКТС – 4

Мова викладання, навчання та оцінювання – українська

Форма підсумкового контролю – залік

Викладач – доцент кафедри геодезії та картографії, кандидат географічних наук Тетяна ДУДУН

Пролонговано: на 2024/25 н. р. (Володимир ПАСЬКО)____2024 р. ;
на 2025/26 н. р. _____(_____)“____”_____2025 р. ;

Київ – 2023

Розробники: **Дудун Тетяна Володимирівна**, доцент кафедри геодезії та картографії, кандидат географічних наук.

Затверджено на засіданні кафедри геодезії та картографії, протокол № 1 від 28 серпня 2023 року.

Завідувач кафедри

Людмила ДАЦЕНКО

28 серпня 2023 року.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету, протокол № 6 від 28 серпня 2023 року.

Голова науково-методичної комісії

Наталія КОРОГОДА

28 серпня 2023 року.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – надання знань з наукових основ картографічної топоніміки та формування практичних навиків прикладних досліджень картографічної топоніміки.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни: наявність освітнього ступеня бакалавра з наук про Землю; геодезії та землеустрою, географії; вміння працювати з електронною базою географічних назв.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теоретико-методичні засади картографічної топоніміки (поняття, об'єкт, предмет дослідження, класифікація, етимологія географічних назв);
2. Методика відтворення іншомовних географічних назв українською мовою та передача географічних назв України латинкою;
3. Топонімічні картографічні твори в Україні та світі.

4. Завдання навчальної дисципліни (навчальні цілі):

- ознайомити з науковою теорією та методологією дослідження картографічної топоніміки;
- сформуванню розуміння первинного збору географічних назв на місцевості, їх аналіз та систематизацію;
- сформуванню навиків в стандартизації, розробленні нормативів та правил написання географічних назв на картах.

Дисципліна спрямована на досягнення таких загальних та спеціальних (фахових) компетентностей випускника:

- K01. Здатність до адаптації і дії в новій ситуації (загальна компетентність);
- K02. Вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми (загальна компетентність);
- K06. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу та синтезу (загальна компетентність);

– K11. Володіння сучасними методами досліджень, які використовуються у виробничих та науково-дослідницьких організаціях при вивченні Землі, її геосфер та їхніх компонентів (фахова компетентність);

– K17. Вміння формулювати задачі картографічного і геоінформаційного моделювання, створювати моделі об'єктів і процесів у геосферах та їхніх компонентах із використанням актуальних сучасних методів і технологій

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання		Методи		Відсоток у підсумковій оцінці
(1 – знати, 2 – вміти, 3 – [комунікація], 4 – [автономність та відповідальність])		викладання та навчання	оцінювання	
Код	Характеристика результату			
1.1.	Теоретичні основи картографічної топоніміки	лекції	письмова контрольна робота	15
1.2.	Методичні особливості вияву та встановлення географічних назв та відтворення їх на великомасштабних картах	лекції		
1.3.	Основні закономірності номінації, інформативність географічних назв	лекції	письмова контрольна робота	15
1.4.	Генералізація назв на географічних картах різних масштабів	лекції		
2.1.	Проводити аналіз різномірних каталогів географічних назв, використовувати державний реєстр географічних назв для встановлення назв населених пунктів	практична робота	захист практичної роботи	10
2.2.	Застосовувати на практиці теоретичні та методичні положення картографічної топоніміки для відображення географічних назв на картах	практична робота	захист практичної роботи	

2.3.	Використовувати функціональні можливості програмного забезпечення ГІС для відслідковування зміни географічних назв	практична робота	захист практичної роботи	10
2.4.	Застосовувати системний підхід при вивченні основних теоретичних положень курсу.	практична робота	захист практичної роботи	
3.1.	Демонстрація знань, умінь і навичок.	консультація	залік	40
4.1.	Самостійна аналітична задача.	лекції, консультації впродовж семестру	захист виконаної домашньої роботи	10

6. Співвідношення результатів вивчення дисципліни з програмними результатами навчання.

Програмні результати навчання	Результати вивчення дисципліни (за кодами)									
	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	4.1
ПР03. Вміти спілкуватися з фахівцями та експертами різного рівня інших галузей знань, у тому числі в міжнародному контексті, в глобальному інформаційному середовищі					+	+	+	+		+
ПР05. Планувати і здійснювати наукові експерименти, писати наукові роботи за фахом	+				+				+	+
ПР012. Моделювати геосферні об'єкти і процеси, застосовуючи картографічні і математичні методи та геоінформаційні технології	+	+	+							
ПР013. Ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти в складі геосфер, їхні властивості, явища та процеси, їм притаманні	+	+		+	+				+	+

7. Схема формування оцінки.

Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. 2-га редакція. URL : https://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/Polozhennia-pro-organizatsiyu-osvitniogo-procesu-11_04_2022.pdf (дата звернення 05.09.2022).

Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами усних відповідей на семінарських заняттях, написання письмових контрольних робіт залік.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

- знання (1.1–1.4 – 30 %);
- уміння (2.1–2.4 – 20 %);
- комунікація (3.1 – 40 %);
- автономність та відповідальність (4.1 – 10 %).

7.1. Форми та організація оцінювання:

– **поточне (семестрове) оцінювання** (реферати (мінімальна оцінка 24, максимальна 40; контрольні роботи (6 – 20); самостійна робота (5 – 20));

– **підсумкове (заключне) оцінювання у формі заліку** (оцінка за знання теорії (мінімум 12, максимум 40 балів).

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критично-розрахунковий мінімум – 35 балів, для допуску до форми підсумкового контролю необхідно обов'язково здати додатково виконане індивідуальне комплексне завдання.

7.2. Шкала переведення рейтингу до традиційної оцінки за національною шкалою.

Оцінка за 100-бальною системою	Оцінка за національною шкалою
60 – 100	зараховано
0 – 59	не зараховано (з можливістю повторного складання)

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		лекції	Лабораторні	самостійна робота
Змістовна частина I. <i>Теоретико-методичні засади картографічної топоніміки (поняття, об'єкт,</i>				

<i>предмет дослідження, класифікація, етимологія географічних назв);</i>				
1	Вступ. Предмет і задачі картографічної топоніміки Основні терміни та визначення. Класифікація топонімів	2	2	12
2	Етимологія географічних назв України Збір та використання географічних назв (національний та зарубіжний досвід)	2	2	12
Змістовна частина 2. Методика відтворення іншомовних географічних назв українською мовою та передача географічних назв України латинкою.				
3	Форми передачі іншомовних назв	2	2	12
4	Транслітерація географічних назв	2	2	12
5	Закономірності номінації, інформативність назв Етапи становлення та дослідження мікротопонімів	2	2	12
Змістовна частина 3. Топонімічні картографічні твори в Україні та Світі.				
6	Друге життя географічних назв. Тематичні карти та їх використання в топоніміці	2	2	13
7	Топонімічні атласи. Державний реєстр географічних назв України Топооснови і топоформати та їх класифікація	2	2	13
<i>Модульна контрольна робота 3</i>				
	ВСЬОГО	14	14	86

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

лекцій – **14 год.,**

практичні – **14 год.,**

самостійна робота – **86 год.**

Завдання для самостійної роботи – (86 год.)

1. Опрацювання електронної бази географічних назв України
2. Дослідити відтворення чужомовних географічних назв
3. Проаналізувати значення створення картотеки зниклих назв географічних об'єктів
4. Дослідити створення Лінгвістичних атласів
5. Дослідити створення Атласу гідронімів

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

Основна:

1. Дудун Т. В. Історичний аналіз класифікації топонімів. Часопис картографії. Зб. наук. праць. – К.: вид-во Київського нац. ун-ту, 2011. – Вип. 1. – С.226 – 232.
2. Дудун Т. В. Теоретичні аспекти картографічної топоніміки. Географія та туризм. Зб. наук. праць. –Київ : Альтерпрес, 2012. – Випуск 19. – С.329-332
3. Білінська Л.П. Формування мікротопонімів Покуття: автореф. кандид.... філол. Наук 10.02.11/ Л. П. Білінська. – Івано-Франківськ, 2012. – 17 С.
4. Закон України про географічні назви. Офіційний вісник України № 2002.
5. Класифікатор об'єктів адміністративно-територіального устрою України ДК 014-94. Т. 1-3. – К.: Держстандарт України, 1997.
6. Кругляк Ю.М. Ім'я вашого міста: Походження назв міст і селищ міського типу Української РСР: наук.-попул. Література. – К.: Наукова думка, 1978. – 152 с.
7. Санжаровець В.П., Рак М.А. З історії перейменування гідронімів та оронімів морського узбережжя Криму (1948-1955 рр.) // Вісн. геодез. та картограф. - №1(8), 1998.
8. <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Labinska.pdf>
9. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2604-15#Text>
10. http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/2_2019/part_1/31.pdf
11. <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/2019376-prezentacia-karti-toponimia-krimu.html>
12. <https://data.gov.ua/dataset/a2d6c060-e7e6-4471-ac67-42cfa1742a19>

Додаткова:

1. Вулиці Києва: Довідник / Упор. А. В. Кудрицький, Л. П. Пономаренко, О. О. Різник. – К.: Українська енциклопедія, 1995. – 352 с.
2. Словник гідронімів України. – К.: Наукова думка, 1979.
3. Тимчасові правила по збору та встановленню географічних назв при виконанні топографічних робіт / Нормативний документ. Укргеодезкартографія.